

Sygn. akt II CSK 589/18

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa R. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na
rzecz adwokata K. S. kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł,
powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu
kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z
urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powód R. B. domagał się zasądzenia od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. kwoty 750.000 zł, obejmującej kwotę 288.000 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i odszkodowania za utracone korzyści w postaci świadczeń rentowych określonych w art. 57 ust 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jakie mógłby otrzymać w okresie od dnia 15 maja 2000 r. do dnia 18 marca 2009 r., oraz kwotę 462.000 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu utraconych korzyści z zysków, jakie mógłby osiągnąć z

prowadzonego przedsiębiorstwa, gdyby jego stan zdrowia nie uległ pogorszeniu wskutek zawału oraz zaburzeń psychicznych, których bezpośrednią przyczyną było nieuzyskanie świadczeń rentowych z ZUS.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił powództwo, a wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) uwzględnił apelację powoda jedynie co do rozstrzygnięcia dotyczącego kosztów postępowania i oddalił apelację powoda w pozostałym zakresie.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powód wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W jego ocenie, w sprawie pojawia się istotne zagadnienie prawne dotyczące kwestii odpowiedzialności podmiotów wykonujących władzę publiczną za uchybienie w zakresie należytego i wyczerpującego informowania jednostek o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków w sytuacji, w której jednostka zwraca się do takiego podmiotu o informację potrzebą jej do podjęcia decyzji o zainicjowaniu postępowania administracyjnego, które podmiot ten prowadzi w ramach swojej właściwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi

kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Z kilku względów zagadnienie przedstawione przez powoda nie czyni zadość przedstawionym wymaganiom. Przede wszystkim jego uzasadnienie nie wskazuje przepisów prawa, na tle których powstało, ani nie zawiera niezbędnej argumentacji jurydycznej, a ogranicza się w istocie do zwrócenia uwagi na praktykę udzielania przez wyspecjalizowane komórki organizacyjne (np. biura obsługi interesantów), znajdujące się w większości podmiotów wykonujących władzę publiczną, także informacji co do tego, jakie działania powinny zostać podjęte w celu prawidłowego zainicjowania postępowania administracyjnego. Argumentacja ta była konieczna wobec treści art. 9 k.p.a. (w związku z art. 124 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ówczesnie Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm., dalej - „Ustawa”), z której wynika, że przewidziany w nim obowiązek informacyjny dotyczy bezpośrednio okoliczności faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie praw i obowiązków „będących przedmiotem postępowania administracyjnego”, i obciąża organ względem

„osób uczestniczących w postępowaniu”, a zatem aktualizuje się w ramach toczącego się postępowania administracyjnego, jak również przepisów Ustawy, z których wynika, że wszczęcie postępowania i wypłata świadczenia rentowego jest co do zasady uzależniona od złożenia stosownego wniosku (por. art. 116 ust. 1, art. 129), a do wniosku powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości (por. art. 116 ust. 5, por. też art. 117), co oznacza także, iż inicjatywa dowodowa w znacznej mierze obciąża ubezpieczonego, także co do zdarzeń relewantnych dla ustalenia okresów składkowych i nieskładkowych. Zwłaszcza w kontekście ustalenia, że powód nie poinformował pracownika ZUS udzielającego mu informacji o swej przybliżonej sytuacji faktycznej, w tym, iż w latach 60-tych XX wieku był uczniem przyzakładowej szkoły stoczniowej, a jedynie sformułował ogólne zapytanie o warunki otrzymania świadczeń rentowych, i stwierdzenia Sądu Apelacyjnego, że obowiązku informacyjnego nie można rozumieć jako powinności przedstawienia petentowi w sposób abstrakcyjny całego systemu ubezpieczeń społecznych w zakresie wszystkich warunków, od których uzależnione jest przyznanie prawa do renty.

Ponadto istotność zagadnienia sformułowanego przez skarżącego zasadza się na twierdzeniu, że podczas wizyty powoda w ZUS w maju 2000 r. pozwany wprowadził go w błąd, gdyż nie udzielił mu informacji co do tego, iż to na nim ciąży obowiązek wykazywania okresów składkowych, że ZUS może nie posiadać kompletnych informacji w zakresie okresów jego zatrudnienia oraz co do tego, że aby mógł wykazywać okresy składkowe, musi złożyć wniosek o przyznanie świadczenia. Jest to sprzeczne z ustaleniami Sądu Apelacyjnego, który przyjął, że wprowadzenie w błąd nie miało miejsca, gdyż pozwany wskazał powodowi, jakie są warunki skutecznego wniesienia wniosku o przyznanie świadczenia rentowego, jaki okres składkowy jest wymagany dla jego uzyskania i jaki okres składkowy ma udowodniony. Na tej podstawie uznał, że powód musiał mieć świadomość, iż ZUS nie posiadania innych informacji o okresach składkowych, że nie będzie ich poszukiwać z urzędu i że to na powodzie ciąży obowiązek inicjatywy w zakresie wykazania innych okresów składkowych. Stwierdził też, że powód uzyskałby pożądaną informację, gdyby wskazał, iż w latach 60-tych XX wieku był uczniem przyzakładowej szkoły stoczniowej i zapytał, czy w związku z tym przysługują mu

jakiegokolwiek uprawnienia. Zwrócił też uwagę, że informacje w zakresie zasad postępowania przed ZUS były i są powszechnie dostępne, a powód był osobą doświadczoną życiowo, gdyż od wielu lat prowadził działalność gospodarczą, korzystając w tym zakresie z usług osób trzecich. Wprawdzie w ramach zarzutu naruszenia art. 231 k.p.c. skarżący kwestionuje ustalenie, że powód miał świadomość obowiązku inicjatywy dowodowej w zakresie wykazania posiadania innych okresów składkowych niż te, o których został poinformowany, jednakże zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 11 stycznia 2007 r., II CSK 400/06, nie publ., z dnia 13 sierpnia 2008 r., I CSK 83/08, nie publ., z dnia 6 listopada 2013 r., IV CSK 119/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, niepubl., z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, nie publ., z dnia 9 października 2014 r., I CSK 544/14, OSNC-ZD 2016, z. A, poz. 4, z dnia 28 stycznia 2016 r., I CSK 94/15, nie publ. i z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 93/17, nie publ.) zarzut naruszenia art. 231 k.p.c. w ogóle nie może być podstawą skargi kasacyjnej, ponieważ jako dotyczący ustalenia faktów objęty jest wyłączeniem przewidzianym w art. 398³ § 3 k.p.c.

Przedstawione przez powoda zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy także z tego względu, że Sady obu instancji uznały jego roszczenie za przedawnione, a Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadny zarzut naruszenia art. 5 k.c. przez nieuwzględnienie, iż powołanie się przez pozwanego na przedawnienie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. W skardze powód nie sformułował zaś żadnej podstawy kasacyjnej, która mogłaby skutkować podważeniem tego stanowiska (por. art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono, na podstawie § 2 ust. 1, w związku z § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2017 r., poz. 1714).

jw

